

**Tematyka wykładu z „Etyki“ w ramach studium
„Etyka i filozofia w szkole“
(2007/2008)**

- 1-2. Koncepcje genezy moralności (wyjaśnienia religijne, biologiczne, socjologiczne).
- 3-4. Stadia rozwoju świadomości moralnej według Lawrence'a Kohlberga. Etyka a moralność: związek koncepcji filozoficznych z wyobrażeniami moralnymi. Logika przemian europejskiej świadomości moralnej oraz logika rozwoju europejskiej etyki.
5. Spór sofistów – Sokrates i jego paradygmatyczne znaczenie dla europejskiej etyki.
6. Paradygmat etyki cnoty: Arystotelesowski pierwowzór i jego dzisiejsze kontynuacje.
7. Paradygmat deontologiczny: Kantowska filozofia moralna – jej specyfika i jej znaczenie dla nowoczesnego świata.
8. Paradygmat utilitarystyczny: jego ewolucja, wewnętrzne zróżnicowanie i znaczenie dla etyki stosowanej.
9. Paradygmat kontraktualistyczny: warianty umowy oraz kwestia źródeł mocy wiążącej norm prawnych i moralnych – znaczenie tego paradygmatu dla politycznej i społecznej samowiedzy epoki nowoczesnej.
10. Etyka stosowana – główne obszary etyki stosowanej (polityka, biologia, medycyna, genetyka, technika itd.) i znaczenie oraz stosunek etyki stosowanej do etyki filozoficznej.
11. Eutanazja: argumenty zwolenników i przeciwników; holenderskie przepisy prawne dotyczące eutanazji. Kwestia tzw. „jakości życia“.
12. Przerwanie ciąży: klasyczne argumenty zwolenników i przeciwników. Kwestia „początku życia“.
- 13-14. Etyczne kwestie związane z transplantacją, xenotransplantacją i technologiami genetycznymi (diagnostyka preimplantacyjna; terapia genetyczna; nowa eugenika?).
15. Problem odpowiedzialności: problem wolności i determinizmu w złożonym świecie nowoczesnym.

Prof. Piotr Łukowski
Katedra Logiki i Metodologii Nauk

"LOGIKA Z ELEMENTAMI ERYSTYKI "
(24 godziny zajęć dla Studium Podyplomowego dla Nauczycieli
2007/2008)

TREŚĆ

CZEŚĆ 1: LOGICZNA KULTURA FORMUŁOWANIA MYŚLI I MÓWIENIA. Pułapki języka naturalnego. Zamierzone i niezamierzone skutki wypowiedzi, samokontrola wypowiedzi. Błędy wypowiedzi, źródła nieporozumień. Nielogiczność. Sprzeczność. Perswazja, rodzaje zabiegów perswazyjnych. Prawa myślenia ścisłego. Rozumowania uprawdopodobniające. Dedukcja, redukcja, tłumaczenie, sprawdzanie. Zawodność i niezawodność rozumowania. Rozumowania indukcyjne. Charakterystyka nauk ścisłych, empirycznych, humanistycznych. Wiara a nauka. Nieskończoność, paradoksy nieskończoności. Paradoksy logiczne.

CZEŚĆ 2: METODY DYSKUTOWANIA, STRATEGIE WALKI. Kształtowanie swojego obrazu w oczach innych osób. Wzorce zachowań. Złośliwość, narzędzie dobre czy złe? Siła sympatii i przyjaznego języka. Cel, sens i skuteczność dyskusji. Dyskusja zgodna z zasadami kultury i dobrego obyczaju. 'Wygodna interpretacja', 'aby zdeprymować przeciwnika', 'co robić, gdy nie wiemy co robić', 'co robić, gdy przegrywamy', czyli kilkadziesiąt, nie zawsze uczciwych, chwytów stosowanych w dyskusji. Przekupstwo i szantaż. Strategie walki słownej i nie tylko.

PLAN ZAJĘĆ

1. Wprowadzenie takich pojęć jak "nazwa", "desygnat" itd. Język i jego funkcje. Język naturalny, sztuczny i mieszany. Kategorie syntaktyczne. Prawidłowa struktura wyrażen. Nazwy i ich rodzaje. Treść i zakres nazwy. Stosunki między zakresami nazw.
2. Poprawność logiczna wypowiedzi. Kategorie błędów wypowiedzi. Przykłady wypowiedzi błędnych, ich analiza wskazująca przyczyny i sposoby eliminacji błędów. Oczekiwana a realizowana funkcja wypowiedzi - źródła nieporozumień. Pojęcia mające rodziny znaczeń a wieloznaczność. Struktura logiczna tych pojęć. Podział logiczny i klasyfikacja pojęć.
3. Definiowanie. Rodzaje definicji. Błędy definiowania. Warunki użyteczności definicji. Definicje cząstkowe - konieczność ich stosowania. Eksplicacja jako narzędzie uściślenia wiedzy potocznej.
4. Pytania. Klasyfikacja pytań. Rodzaje odpowiedzi. Pytania nieuczciwie postawione, pytania zwalniające nas od odpowiedzi. Jak postawić pytanie, aby uzyskać pożądaną odpowiedź.
5. Rozumowania ścisłe i uprawdopodobniające. Dedukcja, redukcja, tłumaczenie, sprawdzanie. Dochodzenie do tez i odrzucanie tez. Zawodność i niezawodność rozumowania.
6. Rozumowania indukcyjne i ich zawodność. Indukcja Bacona. Kanony Milla jako przykład zawodnych schematów myślenia. Indukcje niezawodne.

7. Nazwowe, zdaniowe i kwantyfikatorskie reguły poprawnego wnioskowania, jako formy myślenia ścisłego. Wybrane, ważne z punktu widzenia życia codziennego, prawa myślenia. Zdania sprzeczne a zdania przeciwne. Co nazywamy nielogicznością.

8. Metodologia nauk ścisłych, empirycznych, humanistycznych. Zasady działań empirycznych. Rola hipotez i ich weryfikacja. Wiara a nauka.

9-10. Starożytne i nowożytne paradoksy logiczne. Ich znaczenie i wkład do kultury. Dowody istnienia a dowody nieistnienia czegoś?

11. Pojęcie nieskończoności. Liczby naturalne, rzeczywiste, punkty przestrzeni. Paradoksy nieskończoności.

* * *

12. Kształtowanie swojego obrazu w oczach innych ludzi. Wzorce zachowań. Logiczność - dobry obyczaj - fachowość - elegancja. Kształtowaniu nietypowych dla siebie postaw. Stawianie sobie celów i nakreślanie granic do których możemy się posunąć. Samokontrola. Działania werbalne i pozawerbalne wpływające na naszą skuteczność. Być czy nie być złośliwym. Autorytet. Niedostępność.

13. Dobry obyczaj. Szanowanie siebie i innych. Elementy cechujące rozmowę (dyskusję) zgodną z zasadami kultury i dobrego obyczaju: jak tłumaczyć, dobór słów, stosowanie cytatów, zwięzłość i prostota wypowiedzi, mówienie wykwitzne, spłykanie problemów, prawo do repliki, cierpliwość a przerywanie, bycie zrozumiałym, trzymanie się problemu dyskusji, stopniowanie wyjaśniania, forma adekwatna do pozycji, powściągliwość, unikanie pewnych słów, słowa emocjonalnie zabarwione, eliminacja przerywników powiedzonek i natręctw słownych, nie przedobrzyć czyli skończyć w porę, świadomość relatywizmu postaw, manipulowanie akcentem, ironia, aluzja, uśmiech, dygresja, dowcip i żart, milczenie i zwłoka, mimika i gestykulacja itd.

14. Siła sympatii i przyjaznego języka.

15. Perswazyjna funkcja języka. Perswazja jako narzędzie w urabianiu pożądanego opinii i postaw. Miejsce perswazji w dyskusji. Rodzaje zabiegów perswazyjnych. Tworzenie więzi, asocjacja, konsekwencja, gra negatywnymi emocjami, zrozumienie innych, manipulacja poczuciem humoru.

16. Sens i skuteczność dyskusowania. Dla kogo i po co dyskutujemy? Za jaką cenę dyskutujemy? Mechanizmy destrukcji jako narzędzie służące przygotowaniu gruntu dla naszych idei. Przygotowanie się do dyskusji - wiarygodność źródeł, informacje o przeciwniku, znajomość kontekstu i spraw zakulisowych, stosunek celów stron przeciwnych, metoda adwokata diabła, dobra pamięć czy notowanie. Słuchanie krytyczne.

17. Wygodna interpretacja. Aby zdeprimować przeciwnika.

18. Co robić, gdy nie wiemy co robić. Co robić, gdy przegrywamy. Inne nie zawsze uczciwe metody stosowane w dyskusji. Spóźnianie się, kłamstwo. Odmowa. Powstrzymanie się od działania. Przekupstwo i szantaż.

ad 17-18. Uogólnianie cudzych i zawężanie własnych wypowiedzi, operowanie synonimami i homonimami, mieszanie relatywnych i dosłownych sensów wypowiedzi. Jak najdłuższe ukrywanie pożądanego przez nasz wniosku. Swobodny dobór przesłanek bez względu na ich prawdziwość, stosowanie *petitio principii*, zarzucenie przeciwnikowi *petitio principii*. Taktyka zapytań, zdenerwowanie przeciwnika, „syzyfowa praca”. Przesunięcia w kolejności rozumowania. Wykorzystanie umyślnego, stałego negowania stosowanego przez przeciwnika przeciwko niemu samemu. Dopowiadanie wniosków w rozumowaniu przeciwnika. Umiejętne nazywanie jako przykład perswazji i *petitio principii*. Manipulowanie odpowiednio sformułowanymi parami *tez* i *antytez*. Wmówienie przeciwnikowi naszych poglądów, podanie dowolnej lecz słusznej tezy jako pozornej przesłanki dla naszej tezy głównej a ryzykownej. Argumentacja *ad rem*, *ad hominem* i *ex concenssis*. Zdania ogólnotwierdzące i ogólnoprzeczące jako kamuflaż. Rozszczepianie włosa na czworo - „wnikliwa” analiza wypaczająca sens. *Mutatio controversiae*, dywersja jako ucieczka z przegranej pozycji. Bluff. Upór jako metoda prowokująca rozszerzenie tezy poza jej rozsądne granice. Fabrykowanie konsekwencji. Dowodzenie fałszywości tezy przeciwnika lub dowodzenie prawdziwości tezy do niej przeciwnej. Obalenie przypadku szczególnego ogólniejszej tezy. *Retorsio argumenti*. Emocje przeciwnika ujawniają jego słabe punkty, które należy atakować, mętne odpowiedzi lub ich brak ujawniają słabe punkty przeciwnika. *Argumentum ad auditores*, argumenty „pod publiczkę”, uderzenie w „wysokie struny”. *Argumentum ad verecundiam*. Ironiczne wyznanie swojej niekompetencji lub nieumiejętności prezentacji swojego stanowiska. Zakwalifikowanie poglądów przeciwnika do niepopularnej kategorii - rodzaj perswazji. Przeciwwstawienie teorii jej realizacjom, czy też tak zwanemu życiu. Oddziaływanie na wolę przeciwnika, szantaż, aluzja adresowana. Mądrze brzmiący bełkot jako dowód naszej tezy, stosowanie terminów nieznanych przeciwnikowi. Atak na dowód tezy zamiast ataku na tezę. *Argumentum ad personam*, Wyparcie się wniosku wynikłego z uznawanych przez nas przesłanek. Schlebienie, insynuacja. Odpowiadanie pytaniem na pytanie. Błąd kontrolowany. Wykorzystanie skrepowania i niewiedzy przeciwnika, wycieczka osobista. Usprawiedliwianie się: np. „tak chciał los”. *Argument obosieczny*. Koń trojański, czy kukułcze jajo. Swoboda interpretacji. Milczenie i zaniechanie. Wdzięczność i litość. W białych rękawiczkach. Siła *precedensu*.

Zachowanie się w obliczu zwycięstwa, w obliczu klęski, w obliczu braku rozstrzygnięcia - metody zachowań „wygrywających” zwycięstwo, minimalizujących porażkę, interpretujące stan remis.

19-20. Metody walki: rozpraszenie sił strony przeciwnej (metoda Liwiusza), postulat swobody ruchów Morphy’ego, atak totalny Steinitza, zorganizowana koncentracja sił, wyróżnienie członów wyjątkowo uzależniających w całościach wyższego rzędu (taktyka Dawida), lokalizacja punktów strategicznych, metoda pięty Achillesa, zasada antycypacji i polityka faktów dokonanych, działanie przez zaskoczenie, tresowanie przeciwnika, polityka zwlekania, prowokacja, potencjalizacja - np. groźba groźby, taktyka jęczyczka u wagi, zwiększenie procentu przewagi drogą skrepowań równoważnych, taktyka fuszera, dyrektywa zdobywania wiedzy o stronie przeciwnej i wprowadzania strony przeciwnej w błąd.

LITERATURA:

Ajdukiewicz K.	<i>Język i poznanie, tomy 1-2</i>
Ajdukiewicz K.	<i>Logika pragmatyczna</i>
Arystoteles	<i>Topiki</i>
Arystoteles	<i>O dowodach sofistycznych</i>
Bocheński M.J.	<i>Sto zabobonów</i>
Bocheński M.J.	<i>Podręcznik mądrości tego świata</i>

Carnegie D.	<i>Jak zdobyć przyjaciół i zjednać sobie ludzi</i>
Cialdini R.	<i>Wywieranie wpływu na ludzi</i>
Dawson R.	<i>Sekrety skutecznego przekonywania</i>
Gregorowicz J.	<i>Logiczne błędy w wypowiedziach</i>
Gregorowicz J.	<i>Zarys logiki dla prawników</i>
Griffin Em	<i>Język przyjaźni</i>
Heller M., Życiński J.	<i>Historia kosmosu i kosmologii</i>
Hunter M.	<i>Metalogic</i>
Kotarbińska J.	<i>Definicje</i>
Kotarbiński T.	<i>Z zagadnień ogólnej teorii walki</i>
Kotarbiński T.	<i>Wykłady z dziejów logiki</i>
Kuhn T.S.	<i>Dwa bieguny</i>
Marciszewski W.	<i>Sztuka dyskusowania</i>
Pawłowski T.	<i>Definiowanie pojęć w naukach humanistycznych</i>
Pszczółowski T.	<i>Umiejętność przekonywania</i>
Pszczółowski T.	<i>Zasady sprawnego działania</i>
Sainsbury R.M.	<i>Paradoxes</i>
Schopenhauer A.	<i>Erystyka</i>
Szymanek K.	<i>Sztuka argumentacji</i>
Thomson P.	<i>Sposoby komunikacji interpersonalnej</i>
Wiszniewski A.	<i>Jak przekonująco mówić i przemawiać</i>
Ziemiński Z.	<i>Logika praktyczna</i>

Prof. Józef Piórczyński
Katedra Historii Filozofii
Uniwersytetu Łódzkiego

**Program wykładów i konwersatoriów z filozofii współczesnej
dla słuchaczy podyplomowych Studium Etyki i Filozofii dla Nauczycieli.
(2007/2008)**

Kierkegaard. Ogólna orientacja egzystencjalizmu. Kierkegaard. Postawa antyhegłowska i antysystemowa. Egzystencja ludzka. Filozofia jako wyrażanie doświadczenia egzystencjalnego. Bunt przeciw historyzmowi i racjonalizmowi. Wiara, chrześcijaństwo.

Nietzsche wobec tradycji filozoficznego racjonalizmu i obiektywnego ładu ontologiczno-moralnego. Przewartościowanie wszystkich wartości. Teoria śmierci Boga i jej konsekwencje. Koncepcja życia, woli mocy i wolności. Odrzucenie autonomicznej wartości wiedzy. Moralność. Resentyment. Koncepcja nadczłowieka. Różne sposoby rozumienia Nietzschego.

Neokantyzm marburski. Filozofia jako badanie warunków poznania i zasad nauki. Wyjście poza Kanta. „Aprioryzacja” doświadczenia (wrażenia). Ważność naukowego poznania niezależna od tego, co empirycznie dane. Legitymizacja ważności naukowego poznania jako logika.

Neokantyzm badeński. Windelband i Rickert. Podział na nauki o przyrodzie i nauki od ducha wedle sposobu myślowego odniesienia się podmiotu poznania do rzeczywistości. Nauki nomotetyczne i idiograficzne. Znaczenie pojęcia wartości w Rickerta filozofii kultury i historii.

Dilthey – filozofia życia. Wytwory kulturowe człowieka jako korelat totalności jego istnienia, a nie tylko refleksyjnie przygotowanej metody poznania, jak w neokantyzmie. Krytyka uniwersalnego stosowania metody pozytywistyczno-scientystycznej. Wyjaśnianie a rozumienie. Świadomość i poznawanie jako składnik całkowitej aktywności życiowej człowieka. Humanistka rozumiejąca i jej główne pojęcia: przeżycie, ekspresja, znaczenie, przeżycie odtwórcze, rozumienie (przedmiotowe i podmiotowe przesłanki rozumienia), hermeneutyka.

Fenomenologia Husserla. Obrona rozumu. Krytyka psychologizmu, relatywizmu i historyzmu. Fenomenologia jako wiedza ścisła i podstawa innych nauk. Nowa idea świadomości. Intencjonalność. Korelacja między rodzajem intencjonalności i sposobem jawienia się podmiotu. Redukcja transcendentálna i analiza eidetyczna. Idealizm transcendentálny.

Heidegger. Problem języka filozofii Heideggera. Ontologia fundamentalna. Problem bycia i drogi dotarcia do niego. Byt ludzki, egzystencjalna. Filozofia w rozumieniu Heideggera. Problem zaangażowania.

Hermeneutyka Gadamera. Schleiermacher: nowe pojęcie tekstu. Uwolnienie hermeneutyki od teologii i filologii klasycznej. Tekst w ujęciu Gadamera. Rozumienie i porozumienie. Roszczenie tekstu do prawdy. Przedrozumienie (rozumienie wstępne). Koło hermeneutyczne. Językowo określony horyzont świata. Zlanie się horyzontu /przestrzeni/ znaczenia tekstu z moim horyzontem w jeden horyzont– warunkiem interpretacji tekstu i rozmowy z innymi ludźmi. Transcendentálne warunki rozumienia. Niemożliwość ostatecznego zinterpretowania (rozumienia) tekstu.

Jaspers. Wszechogniające. Egzystencja, wolność, komunikacja, transcendencja, szyfry transcendencji.

Scheler. Krytyka etyki utilitarystycznej i relatywizmu historycznego. Obiektywność wartości. Uniwersalny system wartości. Wartości a uczucia. Koncepcja osobowości. Współodpowiedzialność „moralna – wspólnota osób. Człowiek uniwersalny a historiozofia.

Spengler. Metoda badania dziejów. Historia powszechna – historią wielkich kultur, filozofia – filozofią kultury.

Szkoła frankfurcka (Horkheimer, Adorno, Habermas). Podstawowe założenia teoretyczne. Dialektyka negatywna. Krytyka egzystencjalizmu. Krytyka Oświecenia.

Przedstawiony program jest szerszy aniżeli możliwy do zrealizowania w ciągu 30 godzin (15 godzin wykładów i 15 godzin konwersatoriów) przeznaczonych na zajęcia z filozofii współczesnej. Toteż słuchacze dokonają wyboru tematów oraz tekstów, które będą analizowane na konwersatoriach.

Literatura:

E. Paci, „Związki i znaczenie” Warszawa 1980.

L. Szestow, „Dostojewski i Nietzsche: filozofia tragedii”, Warszawa 1987.

G. Deleuze, „Nietzsche i filozofia ” Warszawa 1993.

K. Jaspers, „Nietzsche: wprowadzenie do rozumienia jego filozofii ”, Warszawa 1997.

M.P. Markowski, „Nietzsche: filozofia interpretacja”, Kraków 1997.

P. Klossowski, „Nietzsche i błędne koło”, Warszawa 1996.

Z.Kuderowicz, „ Światopogląd a życie codzienne u Diltheya”, Warszawa 1996.

E. Paczkowska-Łagowska, „Filozofia nauk humanistycznych w ujęciu Wilhelma Diltheya”, Kraków 1981.

R. Ingarden, „Wstęp do fenomenologii Husserla”, Warszawa 1974.

J. Patočka, „ Świat naturalny i fenomenologia”, Kraków 1987.

J. Szewczyk, „O fenomenologii Edmunda Husserla”, Warszawa 1987.

K. Michalski, „Logika i czas : próba analizy Husserloeskiej teorii sensu”, Warszawa 1988.

J. Derrida, „Głos i fenomen: wprowadzenie do problematyki znaku w fenomenologii Husserla”, Warszawa 1997.

K. Michalski, „Heidegger i filozofia współczesna”, Warszawa 1978.

„Heidegger dzisiaj” Warszawa 1990.

J. Żelazna, „Egzystencjalizm i struktury heideggerowskiego Dasein”, Toruń 1993.

C. Wodziński, „Heidegger i problem zła”, Warszawa 1994.

B. Skarga, „Tożsamość i różnice: eseje metafizyczne ”, Kraków 1997.

R. Rudziński, „Byt absolutny a wolność człowieka w filozofii Karla Jaspersa”, Warszawa 1978.

R. Rudziński, „Człowiek w obliczu nieskończoności Metafizyka i egzystencja w filozofii Karla Jaspersa”, Warszawa 1980.

S. Czerniak, „Socjologia wiedzy Maxa Schelera ”, Warszawa 1981.

J. Galarowicz, „W drodze do etyki odpowiedzialności”, t.1 Kraków 1997.

W. Kaniowski, „Oswald Spengler: Filozof i pisarz polityczny”, Łódź 1997.

„Wokół teorii krytycznej Jürgena Habermasa”, pod red. A. M. Kaniowskiego i A. Szahaja, Warszawa 1987

„Dyskursy rozumu : między przemocą a emancypacją; z recepcji Jürgena Habermasa”, pod red. L. Witowskiego Toruń 1990.

„Habermas, Rorty, Kołakowski: stan filozofii współczesnej ”, Warszawa 1996.

L. Kołakowski, „Główne nurty marksizmu”, t.3, Paryż 1978.

WARSZTATY Z DOCIEKAŃ FILOZOFICZNYCH (Studium: 2007/2008)

W naszej zmieniającej się niezmiernie szybko rzeczywistości edukacja winna dostarczać nie tylko informacji, ale przede wszystkim uczyć **myślenia, komunikowania się i całościowego spojrzenia na rzeczywistość**. Umiejętności tych nie nabywa się automatycznie wraz ze zwiększaniem zasobu informacji, lecz wyrabianie ich wymaga specjalnego miejsca w kształceniu. Filozofia może tu spełnić ważną rolę, ponieważ jest nie tylko zbiorem idei i teorii na temat człowieka i świata, ale przede wszystkim sztuką myślenia oraz dialogu.

Dociekania filozoficzne nie są propedeutyką filozofii, nie mają na celu przekazywania **żadnych treści merytorycznych** (co je istotnie różni od wszystkich zajęć nastawionych na przekaz informacji), lecz stawiają sobie za zadanie **kształtowanie określonych umiejętności oraz pewnego typu postaw poznawczych i społecznych**. Chcą wyrabiać między innymi:

- nawyk samodzielnego, poprawnego myślenia,
- kształtowanie wrażliwości intelektualnej i moralnej (zdolności dostrzegania problemów otaczającej rzeczywistości i dążenia do jej rozumienia),
- sztukę stawiania pytań i potrzebę szukania na nie odpowiedzi,
- umiejętność całościowego spojrzenia na zagadnienie,
- zdolność do uaktywnienia treściowo różnorodnych zasobów intelektualnych jednostki i umiejętność ich syntezy,
- zdolność formułowania swojego stanowiska i argumentacji,
- odwagę w wymyślaniu nowych możliwości teoretycznych i przeprowadzaniu eksperymentów myślowych,
- świadomość przebiegu procesu myślenia i jego narzędzi,
- umiejętność komunikacji w grupie.

Dociekania filozoficzne prowadzone są **metodą warsztatową**, która odchodzi od tradycyjnego wzorca komunikacji w procesie nauczania: komunikacja przestaje przebiegać po osi nauczyciel - uczeń, lecz jej ośrodkiem staje się grupa. Interaktywna forma lekcji sprawia, że angażuje się w nią intelektualnie i emocjonalnie większa ilość uczniów niż na lekcjach prowadzonych innymi metodami.

Specyfika warsztatów z dociekań filozoficznych powoduje, że nadają się one doskonale do

realizowania podstawowych zadań współczesnej edukacji: nastawione są bowiem nie tylko na wybitnie uzdolnionych, lecz na wszystkich uczniów; uczą ich myśleć i rozumieć otaczający świat; uwrażliwiają i rozwijają społecznie, pomagają uwierzyć we własne możliwości.

Dr Piotr Szalek

Podypłomowe Studium dla Nauczycieli *Etyka i Filozofia w Szkole*

Plan zajęć, semestr letni rok 2008, trening.

Temat : Elementy treningu asertywności.

Wymiar godzin: 10 godzin w semestrze. Warunki zaliczenia: obecność na treningach, praca teoretyczna z psychologii społecznej.

Cel zajęć: Zapoznanie studentów z elementami treningu asertywności.

1. Praca na zajęciach obejmować będzie:

1.1 analizę teoretyczną podstawowych pojęć treningu asertywności

1.2 prezentację niektórych technik treningu asertywności

1.3 ukazanie użyteczności prezentowanych technik w pracy w szkole

2. Część teoretyczna.

2.1 Asertywność a agresja, pojęcie konfliktu (2 godziny).

2.2 Konflikt społeczny, grupa psychoterapeutyczna, kontrakt psychoterapeutyczny (2 godziny).

3. Część praktyczna.

3.1 Stworzenie relacji grupowej, kontrakt (2 godziny)

3.2 Psychodrama jako forma pracy w treningu asertywności, zaaranżowanie sytuacji konfliktu z uczniem agresywnym, analiza zachowań asertywnych.

- technika: odgrywanie sceny przez dwoje uczestników zajęć, analiza zachowań przez grupę (2 godziny).

3.3 Zachowania asertywne w realnych sytuacjach życiowych.

- technika: praca w parach, ćwiczenie „Monolog wewnętrzny”, grupowa analiza treści występujących w jednej parze (2 godziny).

Literatura: Aronson E., Timothy D. W., Robin. M. A. *Psychologia społeczna. Serce i umysł*. Poznań, 1997; Kratochvil S. *Społeczność psychoterapeutyczna i psychoterapia w leczeniu nerwic*. Warszawa 1988; Król-Fijewska M. *Trening asertywności*. Warszawa, 1998; Monti M. P., Abrams D. B., Kadden R. M., Ned C. L. *Psychologiczna terapia uzależnień od alkoholu*. Warszawa, 1994;

Piotr Szalek

Podyplomowe Studium dla Nauczycieli *Etyka i Filozofia w Szkole*

Plan zajęć, semestr letni rok 2008, trening.

Temat : Elementy treningu interpersonalnego.

Wymiar godzin: 10 godzin w semestrze. Warunki zaliczenia: obecność na treningach, praca teoretyczna z psychologii społecznej.

Cel zajęć: Zapoznanie studentów z elementami treningu interpersonalnego.

1. Praca na zajęciach obejmować będzie:

1.4 analizę teoretyczną podstawowych pojęć treningu interpersonalnego.

1.5 prezentację niektórych technik treningu interpersonalnego.

1.6 ukazanie użyteczności prezentowanych technik w pracy w szkole.

2. Część teoretyczna.

2.1 Struktura grupy, struktura stosunków międzyludzkich (2 godziny).

2.2. Trening interpersonalny dla nauczycieli (2 godziny).

3. Część praktyczna.

3.1 Technika: „Ludzie do ludzi” (ćwiczenie w parach, omówienie), „Kogo brakuje” (ćwiczenie w grupie omówienie) (2 godziny).

3.2 Burza mózgów: rozwiązanie problemu uczeń uzależniony od narkotyków (2 godziny).

3.3 Analiza rozwoju grupy (2 godziny).

Literatura: Aronson E., Timothy D. W., Robin. M. A. *Psychologia społeczna. Serce i umysł*. Poznań, 1997; *Grupa bawi się i pracuje*. Jachimiska M. (oprac.). Wałbrzych, 1994; *Kratochvil S. Społeczność psychoterapeutyczna i psychoterapia w leczeniu nerwic*. Warszawa, 1994; *Terapia grupowa w leczeniu nerwic*. Wardaszko-Łyskowska H. (red.). Warszawa, 1980; Zaborowski Z. *Trening interpersonalny*. Warszawa, 1997.